

TRACTATUS

DE SACRAMENTIS IN GENERE.

NOVEM dissertationibus complectimur, quidquid de Sacramentis in genere dicturi sumus. Prima erit de nomine & natura Sacramenti; secunda, de existentia; tertia, de materia & forma; quarta, de virtute & efficacia; quinta, de effectibus; sexta, de autore; septima, de ministro; octava, de subiecto; nona, de ceremoniis Sacramentorum.

DISSERTATIO I.

De nomine & natura Sacramenti.

QUÆRES 1°. quotuplici sensu accipiatur vox ista *Sacramentum*.

Resp. *Sacramenti* nomen derivatur à *sacro*, quia pertinet ad rem sacram. Triplici autem potissimum modo, tum in scripturis, tum apud ecclesiasticos autores accipitur: 1°. Rem sacram, sed

occultam & latentem significat, ut istis in locis: *Excavavit illos malitia eorum, & nescierunt Sacramenta Dei*, id est, consilia Dei secreta. (*Sap. 2. v. 21. 22.*) *Ut notum faceret nobis Sacramentum voluntatis suæ*, (*Ephes. 1. 9.*) id est, occultam voluntatem suam, nempe Incarnationis Mysterium. Ad rem etiam non faciam, quam vulgare non licet, extenditur. Sic de secreto Regis dicitur: *Sacramentum Regis abscondere bonum est.* (*Tob. 12. 7.*)

2°. Sacramenti nomen usurpatur pro mystico rei latentis & occultæ signo; sic Apostolus de conjunctione viri cum muliere in matrimonio ait: *Sacramentum hoc magnum est: ergo autem dico in Christo & in Ecclesia.* (*Ephes. 5. 32.*) Eo loci vox *sacramentum* accipi solet pro signo, quia viri cum muliere nexus matrimonialis, signum est conjunctionis Christi cum Ecclesia. De meretrice muliere habente capita septem & cornua decem, Angelus ait Joanni quem hujus mulieris aspectus turbaverat: *Quam minoris? Ego dicam tibi sacramentum mulieris.* (*Apoc. 10. 7.*) id est rem secretam quæ per mulierem hanc designatur.

3°. Denique apud antiquos Patres & receptiores Theologos *Sacramenti* nomen adhibetur pro signo rei alicujus sacræ, non cujuslibet, sed quæ conferendæ gratiæ instrumentum est efficax; quo sensu in præsentī instituto accipitur.

Quæres 2°. quænam sit apud Catholicos Sacramenti definitio.

Resp. Variæ sunt quoad voces apud Theologos catholicos Sacramenti definitiones; sed omnes in eundem sensum recidunt. Nulla autem ipsius naturam accuratius exprimit, quam ista: *Sacramentum est signum sensibile à Deo lege stabili institutum, quod gratiæ tum significandæ, tum conferendæ vim habet.*

1°. Quidem *Sacramentum* dicitur *signum*. **A**

sancto enim Augustino signum definitur res, præter speciem quam ingerit sensibus, aliud aliquid ex se faciens in cogitationem venire. (*Lib. de doctrina christiana, cap. I. n. I.*) Sic, viso fumo, ignem subesse judicamus; atqui nullum est vel unquam fuit Sacramentum quod, præter speciem quam sensibus ingerebat, in alterius rei cognitionem non deduxerit. In Baptismate, v. g. exterior corporis ablutio quæ sensibus obvia est, interiorem prodit animæ abluionem & munditiam, cujus similitudinem quamdam gerit. Quapropter circumcisio dicitur *signum fæderis*, Deum inter & Abrahamum. (*Genes. 17. 11.*)

2°. Dicitur *signum sensibile*. Cum enim Sacramentum ex sua natura ritus sit religiosus, per quem homines in unius Dei viri cultum coalescunt, in omnium oculis versari debet: quæ conditio ita necessaria est, ut S. Augustinus dixerit: *In nullum nomen Religionis, seu verum seu falsum, coagulari homines possunt, nisi aliquo signaculorum aut Sacramentorum visibilibus consortio colligentur.* (*Lib. 19. contra Faustum, cap. II. tom. 8. pag. 319.*)

3°. *A Deo institutum*; quia ritus externus, qualia sunt Sacramenta, vim gratiæ significandæ & conferendæ à solo Deo habere potest, cujus solus est sanctitatem & justitiam impertiri: hoc enim neque in natura, neque in hominum arbitrio, situm est; hinc quæcumque sunt institutionis ecclesiasticæ, ut aqua benedicta, signum crucis, &c. vera non sunt Sacramenta.

4°. *Lege stabili institutum*. Nam Sacramenta, ut docet Augustinus, *signa sunt quibus in unum Religionem nomen stiles adunantur.* (*Ibid.*) Cum igitur Religio Christiana sit perpetuo mansura, ipsius pariter Sacramenta debent esse perpetua, & irrevocabili lege sancita. Si enim Veteris Testamenti Sacramenta, licet *infrma & egena elementa*, (*Galat. 4. 9.*) ritu perpetuo celebranda, Deus

constituerit, quandiu scilicet lex Mosaica staret, quanto magis illud de Sacramentis novæ legis existimandum est, quæ ille solus instituit, qui est Sacerdos in æternum! Hinc Apostolus de Sacramento Eucharistiæ differens, *Quotiescumque, inquit, manducabitis panem hunc & calicem bibetis, mortem Domini anuntiabitis, donec veniat*, id est, ad finem usque mundi. (*I. Cor. 11. 26.*)

5°. *Vim habens gratiæ significandæ*, per quamdam scilicet cum gratia quam conferunt analogiam; reperitur, v. g. hujusmodi affinitas in Baptismate, inter externam corporis abluionem, & internam animæ à peccatorum sordibus purgationem; in Eucharistiæ Sacramento inter species panis & vini, & interiorem animæ refectionem; in Extrema-Untione inter oleum & gratiam quæ sanantur animi languores: conveniens enim fuit, ut quæ ceremonia à Christo sunt institutæ, tanquam gratiæ & sanctitatis canales ac instrumenta, eadem aliquâ similitudine suum effectum exprimerent. Illud quippè hominum imbecillitati & naturæ magis accommodatum est, qui nonnisi per sensus ad spiritalia deduci solent.

6°. Denique dicitur *vim habens gratiæ conferendæ*: ad eum enim effectum divinitus comparata esse novæ legis Sacramenta contra hæreticos postea demonstrabimus.

Quæres 3°. quænam ab Hæreticis afferantur Sacramenti definitiones, & quibus peccent vitiis.

Resp. Modo expositam Sacramentorum definitionem, à Catholicis propugnatam, improbant recentiores Hæretici, & alias excogitarunt quæ, licet aliquid veri habeant, minus tamen aptæ sunt ad exprimendam Sacramentorum naturam. 1°. Socinus & ejus sequaces contendunt, Sacramentum esse nudum & simplex signum, quo Christianus à Judæo vel Gentili distinguitur. (*Disp. de Bapt.*) Fatemur quidem Sacramenta externas quamdam

esse Religionis Christianæ notas, sed pernegamus in eo solo contineri totam Sacramentorum nostrorum rationem. Alioquin templorum frequentatio, sacrorum rituum, dierum solemnium, jejuniorum & abstinentiæ observatio, & alia pleraque potiori jure dicenda essent Sacramenta, quia notis illis Christianis à Judæis & Gentilibus longè certius discriminantur. Præterea dicendum erit Circumcisionem multo fuisse Sacramentis novæ Legis excellentiorem, cum notam corpori impressam relinqueret, quam penitus delere Judæi non poterant; contra vero nihil homini Christiano fit facilius, quàm Sacramenta accepta negare, ita ut à Gentilibus discrepare non videatur.

2º. Lutherus totam Sacramentorum virtutem in eo consistere docet, quod mera signa nudaque sint testimonia gratiæ, quam Deus hominibus largiturum se promittit. (*Lib. de captivis. Babylon. cap. ult. tom. 2. pag. 88. Edit. Wittemberg. an. 1551.*) Quæ definitio non ideo Catholicis displicet, quod enuntiet Sacramentis annexam esse gratiæ promissionem; sed quia fraude plena est, eoque spectat, ut à Sacramentis nostris submoveat virtutem gratiæ conferendæ, ipsis divinitus attributam. *Baptismus neminem justificat*, inquit Lutherus, *nec ulli prodest; sed fides in verbum promissionis cui additur Baptismus; hæc enim justificat.* (*Ibid. cap. de Bapt. pag. 76.*)

3º. Calvinus docet Sacramentum externum esse symbolum, quo benevolentiam erga nos suæ promissiones conscientiam nostris Dominus obsignat, ad sustinendam fidei nostræ imbecillitatem. (*Lib. 4. de institut. cap. 14. sect. 1.*) Quæ definitio eodem recidit ac Lutherana, Sacramentis enim omnem ad vim gratiæ conferendæ, totamque illorum efficaciam in eo constituit, quod ad fidem ac pietatem erga Deum moveant & excitent. Non aliam esse Calvini mentem satis patet ex iis verbis: *Scholæ Sophisticæ magno consensu tradiderant, Sacramenta*

novæ Legis.... justificare & conferre gratiam, modo non ponamus abicem peccati mortalis, quæ sententia dici non potest, quàm sit exitialis & pestilens. (*Ibid. sect. 14.*) Gravissimum hunc errorem ex professo refellemus, ubi de Sacramentorum efficacia disputabitur.

Præterea falsum est quod ait Calvinus, per Sacramenta *divinæ benevolentiam promissiones conscientiam nostris obsignari, ad sustinendam fidei nostræ imbecillitatem.* Nam parvuli quando baptizantur, verum Sacramentum suscipiunt, quod nec ipse negat Calvinus: atque nulla in parvulis accepti beneficii conscientia est, nulla fides actualis propter quam obsignandam opus sit Sacramentis.

DISSERTATIO II.

De Sacramentorum existentia.

ANNOTANDUM est 1º. quæstionem hanc ad omnes status pertinere, in quibus homo considerari potest. Quadruplex autem distinguitur hominis status. Primus est *innocentiæ*, ante parentum nostrorum culpam, qui fuit brevissimus. Secundus status fuit *naturæ*, ab Adami lapsu ad legem usque Mosaicam. Dicitur autem *naturæ*, non quod homines solo naturæ ductu regerentur: nam certum est neminem unquam potuisse sine gratia Christi rectè vivere, & salutem consequi; sed quia homines per illud tempus, legis scriptæ adminiculo caruerunt. Tertius est *Legis scriptæ*, sive hominis sub legis Mosaicæ regimine viventis usque ad Christum. Quartus est *Legis novæ à Christo datæ*, qui ad finem usque mundi perdurabit.

Nota 2°. Sacramentum duobus modis accipi; latè & strictè. Sacramentum latè sumptum est signum quodcumque rei sacræ: eo sensu Arca Noë fuit Sacramentum, quia signum erat Ecclesiæ quam adumbravit. Sacramentum strictè acceptum est ritus externus, habens ex institutione divina vim gratiæ & sanctitatis conferendæ. Quo sensu Baptismus in nova Lege est Sacramentum.

Exiitisse in triplici statu, innocentæ, naturæ, & Legis Mosaicæ Sacramenta latè sumpta continentur omnes, quia non defuerunt illis temporibus rerum sacrarum signa & symbola; sed utrum tunc instituta fuerint Sacramenta, stricto & maximè proprio sensu accepta, disputatur in Scholasticos; utrum etiam existant in Lege nova præsentique statu, gravissima est Catholicos inter & Pseudo-Reformatos controversia.

PROPOSITIO I.

Gratis fingitur à quibusdam Theologis exiitisse in statu innocentæ veri nominis Sacramenta.

Probatur 1°. Quia in iis quæ à sola Dei voluntate, pendent, nihil statuere possumus citra revelationem ab eo factam, quæ nonnisi ex Scripturis, vel Traditione nobis innotescit: atqui de Sacramentis propriè sumptis in statu innocentæ institutis racent Scripturæ & Traditio; ergo, &c.

2°. Quia nulla fuit in statu naturæ innocentis Sacramentorum necessitas ad justitiam, sive recipiendam, sive retinendam & agendam; siquidem eam primi parentes vel à sua origine habuerunt, illamque servare & augere potuerunt per caritatis aliarumque virtutum actus, sibi admodum faciles & expeditos: nullis eniã concupiscentiæ motibus, nullis tentationibus internis erant obnoxii. In statu innocentæ, ait S. Thomas, ante peccatum Sacramenta necessaria non fuerunt; cuius ratio accipi potest ex rectitudine status illius, in

quo superiora inferioribus dominabantur. (3. part. quæst. 61. art. 2. in corp.)

PROPOSITIO II.

In statu legis naturæ nulla videntur fuisse Sacramenta strictè accepta.

Probatur 1°. Quia Scriptura & Traditio nullum veri nominis Sacramentum ad legem naturæ pertinens referunt. 2°. Quia Apostolus, (Hebr. 11.) loquens de Patriarchis & justis qui sub lege naturæ Deo placuerunt, quales fuere Abel, Henoch, Noë, Abraham, Isaac, Jacob & alii, modumque exponens quo justitiam adepti sunt, non Sacramenta, sed ipsorum solam fidem allegat, ut ex toto capite compertum est: atqui si in statu naturæ extitissent Sacramenta propriè dicta, sive ritus externi qui gratiæ & sanctitatis conferendæ vim ex institutione divina habuissent, ipsis etiam, non autem soli fidei efficaciam habere tribuisset Apostolus, quemadmodum ubi sermonem habet de novæ legis Sacramentis.

3°. Si in Lege Mosaica non fuerunt Sacramenta strictè sumpta, idem multo magis existimandum est de lege naturæ quæ minus perfecta erat; siquidem ipsi addita fuit Lex Mosaica quæ persisteret: atqui in Lege Mosaica non extitisse Sacramenta strictè accepta, in quibus efficiendæ sanctitatis virtus fuerit divinitus illigata, in sequenti propositione ostendemus; ergo nec in lege naturæ videntur admittenda.

Fuerunt quidem in statu naturæ Sacramenta latè sumpta, id est, rerum sacrarum signa: inter ea nimirum Arca Noë, quæ Ecclesiam Christi, paucitatemque electorum præsignavit; panis & vinum à Melchisedech oblata, quibus adumbratur Eucharistia; Isaac sacrificium quod immolandi Christi signum fuit prænuntium; benedictio Jacobi quæ expressum erat gratuitæ elec-

tionis symbolum : Joseph à fratribus suis venditus ; qui Christum à discipulo tradendum & vendendum præfiguravit ; verum de Sacramentis latè sumptis quæstio non movetur , ut jam observavimus.

Fuerunt etiam in lege naturæ sacrificia : insignia sunt in Scripturis , Abel , Abraham , &c. sacrificia ; Job singulis diebus manè Deo pro filiis suis offerebat sacrificia , ne fortè alicujus peccatis rei essent. (*Job. 1. 5.*) Ne tamen indè concludas hæc fuisse veri nominis Sacramenta : enim tantum utilitatis habuerunt , ut eorum oblatione excitarentur offerentium fides , pietas , sincerus in Deum amor , quæ ubi sunt in eo gradum quem Deus postulat , ut scelera veniam largiatur , eam obtinere possunt ; nequaquam autem vim peccata delendi ex institutione divina sibi inditam habuerunt antiqua hæc sacrificia. Nam , teste Apostolo , *impossibile est sanguine taurorum & hircorum auferri peccata.* (*Hebr. 10. 4.*)

Dices 1°. Divinæ bonitati congruebat , ut hominem tanto temporis spatio non desereret , quantum effluxit à primi parentis lapsu ad legem usque Mosaicam , ideoque institueret in lege naturæ remedium aliquod quo deleteretur peccatum originale. Ita docet Augustinus : *Non est credendum , inquit , ante datam circumcissionem famulos Dei , quandoquidem eis inerat Mediatoris fides in carne venturi , nullo Sacramento ejus opitulatos fuisse parvulis suis , quamvis quid illud esset..... Scriptura sacra latere voluerit.* (*Lib. 5. contra Julian. cap. 11. tom. 10. pag. 651.*) Ergo in lege naturæ fuerunt Sacramenta propriè & stricte dicta.

Resp. Neg. conseq. Fatemur quidem in statu legis naturæ adfuisse aliquid remedii , quo peccatum originale tolleretur ; id enim divinæ bonitati congruit ; sed illud remedium fuisse Sacramentum stricte sumptum , neque ex Scripturis , neque ex Traditione , neque ullâ Ecclesia definitione com-

pertum habemus. Quinimo multis Ecclesiæ Doctoribus visum est , ante Legem Mosaicam , peccatum originale per solam parentum fidem deletum fuisse. Ita Tertullianus ; (*Lib. de Bapt. cap. 13.*) ita Gregorius Magnus : *Quod apud nos valet aqua Baptismatis , inquit , hoc agit apud Veteres..... pro parvulis sola parentum fides.* (*Lib. 4. Moralium , cap. 3. tom. 1. pag. 102.*) Ita S. Bernardus : *Credimus.....* (ante Circumcisionem) *parvulis solam profuisse , imo & sufficisse parentum fidem.* (*Tract. de Bapt. cap. 1. n. 5. tom. 1. pag. 627.*) Ita deniquè S. Thomas : *Probabilius est , inquit , quod parvulis sufficiebat sola fides sine omni exteriori signo* (*In 4. dist. 1. 4. 2. art. 6. quæstione. 2. in corp.*)

Opinantur quidem nonnulli Patres fidem illam solam & nudam non fuisse , sed aliquo signo , five actione externâ quasi vestitam. Verum id non probat in lege naturæ extitisse quædam Sacramenta stricte sumpta , quæ sanctitatem conferendi vim habuerint. 1°. Quia opinionem hanc non proponunt tanquam certam & à Scripturis , vel Traditione acceptam ; sed ut probabilem duntaxat , quam conjecturis se assecutos esse contententur : *Probabile est , inquit ; non est credendum , ait Augustinus in loco objecto.* 2°. Quia Patres qui docent homines , ante Legem Mosaicam , signo aliquo suam declarasse fidem Mediatoris in carne venturi , nullo modo significant illud ex Dei institutione fuisse adhibitum , sed potius in hominum arbitrio esse positum : *Sufficiebat , inquit S. Thomas , professio fidei directâ ad salutem parvuli ex solo motu exteriori , vel etiam interiori.* (*In 4. Dist. 1. q. 2. art. 6.*) Qui autem ejusmodi signum à Deo minimè institutum dixerit Sacramentum stricte sumptum ?

Dices 2°. In statu naturæ fuit vera Religio : atqui in nullum nomen Religionis , ait S. Augustinus , seu verum , seu falsum , coagulari homi-

nes possunt, nisi aliquo signaculorum vel Sacramentorum visibilibus consortio colligentur. (Lib. 19. contra Faustum, cap. 11.) Ergo in statu naturæ fuerunt Sacramenta propriè dicta.

Resp. Dist. min. Id est, sine rituum quorundam exteriorum seu ceremoniarum consortio, conc. min. id est, sine Sacramentorum propriè dictorum consortio, neg.

Itaque quod ait Augustinus, intelligendum est de quibusdam ceremoniis, ritibus, precibus, sacrificiis, sine quibus nulla esse potest Religio, siue vera, siue falsa; apertum est autem non accipienda esse S. Doctoris verba de Sacramentis strictè spectatis, quibus conferendæ sanctitatis virtus fuerit divinitus indita; siquidem ea non possunt ad falsam Religionem pertinere.

PROPOSITIO III.

In Lege Mosaica non fuerunt Sacramenta strictè sumpta.

Probatur 1°. ex Scriptura. Apostolus Galatas qui ex perniciosis idololatriæ elementis quibus fervierant, ad Religionis Christianæ fidem adducti fuerant, increpat quod veteris Legis ritus & ceremonias cum Evangelio confociarent: Quomodo convertimini iterum ad infirma & egena elementa? (Galat. 4. 9.) Atqui si Mosaicæ Legis ritus fuissent Sacramenta strictè sumpta, & gratiam ex institutione divina contulissent, immerito profus eos Apostolus appellasset *infirma & egena elementa*; numquid enim de Sacramentis novæ Legis sic unquam locutus est? ergo, &c.

Præterea Judæorum superbiam de lege sua gloriantium sic reprimat Apostolus: Ex operibus legis non justificabitur omnis caro. (Ibid. 2. 16.) In lege nemo justificatur apud Deum. (Ibid. 3. 11.) Denique totam Judæicorum rituum suppellectilem inutilem esse & vacuam, sic declarat: *Reprobatio fit præcedentis mandati*

mandati propter infirmitatem ejus & inutilitatem: nihil enim ad perfectum adducit lex. (Heb. 7. 1.) Umbra lex habens futurorum bonorum... nunquam potest antecedentes perfectos facere. (Ibid. cap. 10. v. 1.) Itaque, teste Paulo, Lex vetus propter suam infirmitatem & inutilitatem reprobata fuit, neminem justificare ad perfectionemque adducere potuit, & mera fuit bonorum futurorum umbra: atqui si veteris legis ritus vim conferendæ gratiæ & sanctitatis divinitus habuissent, numquid de ea adeo jejunè, exiliter, & quasi contumeliosè locutus fuisset Apostolus? ergo, &c.

Prob. 2°. ex SS. Patribus. S. Basilius ait veteris Legis Baptismata minime esse conferenda cum novæ legis baptismo. Quid confers Baptismata (Legis Mosaicæ) quorum sola communis appellatio, rerum autem tanta differentia, quanta somnii à veritate, ac umbræ & imaginum ab iis quæ reverè subsistunt! (Lib. de Spiritu Sancto, cap. 14. n. 32.) Atqui grande illud discrimen profus evanescit, si Legis Mosaicæ sacramentis virtutum attribuas sanctitatis effectricem.

S. Chrysostomus: Judaica expiatio nequaquam à peccatis liberabat, sed à corporeis sordibus tantum; nostra vero talis non est... nam & à peccatis liberat, & animam emundat, & Spiritus gratiam largitur. (Homil. de Baptismo Christi, n. 3. tom. 2. pag. 370. nov. Edit.) Atqui hæc S. Chrysostomi verba à Lege veteri profus excludunt Sacramenta strictè sumpta, quæ per efficaciam à Deo sibi inditam à peccatis liberant, & sanctitatem conferunt.

S. Augustinus: Sacramenta Novi Testamenti dant salutem; Sacramenta Veteris Testamenti promiserunt Salvatorem. (In Psalm. 73. n. 2.) Ad Hieronymum hæc scribit: Cur non dicam præcepta veterum Sacramentorum, nec bona esse, quia non eis homines justificantur: umbræ enim sunt prænunciantes gratiam quæ justificamur; nec tamen mala, quia divinitus præcepta sunt, tempori, personisque

congruentia? (Epist. 82. ad Hieronymum, n. 14.) Atqui Sacramenta quæ justitiam & salutem non dabant, sed prænumera tantum erant signa gratiæ qui justificamur certe non fuerunt Sacramenta strictè sumpta.

Prob. 3°. ex Concilio Tridentino sic definiente: *Si quis dixerit novæ Legis Sacramenta à Sacramentis antiquæ Legis non differre, nisi quia ceremoniæ sunt aliæ, & alii ritus externi, anathema sit.* (Sess. 7. can. 2.) Sancta quidem Synodus doctrinam quam propugnamus definiendam non censuit, propter diversam quorundam Theologorum opinionem: dum tamen sub anathematis poena decernit, Sacramenta novæ Legis à Sacramentis legalibus aliter differre, quam ritibus externis, satis indicat hanc sibi mentem fuisse, ut illa quoad efficaciam vimque justificandi discreparent.

Præterea eo spectabat prædictus Canon, ut Calvinii errorem profligaret, qui dixerat: *penitus explodendum esse scholasticum illud dogma, quo tam longum discrimen inter veteris & novæ Legis Sacramenta notatur, ac si illa non aliud quam Dei gratiam adumbrarent, hæc vero præsentem conferant:* (Lib. 4. instit. cap. 14. n. 13.) Atqui in eo situs erat Calvinii error, quod vellet novæ Legis, perinde ac veteris, Sacramenta gratiam vi sibi à Deo inditâ non conferre; ergo Patribus Tridentinis ea mens esse debuit, ut veteris & novæ Legis Sacramenta eo differrent, quod alia ex seipsis efficacia sint, non item alia.

Solvuntur objecta.

Objc. 1°. Eo potissimum argumento probatur in veteri Lege non extitisse Sacramenta propriè dicta, quod Apostolus illius Legis ritus dixerit esse inutiles, nec quidquam ad justificationem valuisse: atqui debile est hujusmodi argumentum; id unum enim significare voluit Apostolus, nempe ritus Judaicos, post Legis Evangelicæ promulgationem, non autem antea, nihil profuisse; ergo, &c.

Ref. Neg. min. Apostolus enim de tota ipsa Lege Mosaica loquitur, et de toto tempore quo viguit. Hanc fuisse Apostoli mentem fati probant ista verba: *Reprobatio fit præcedentis mandati propter infirmitatem ejus & inutilitatem; nihil enim ad perfectum adducit lex.* (Hebr. 7. 19.) Non ait Paulus inutilem & infirmam factam esse Legem Mosaicam, quia, promulgatâ Lege Evangelicâ, abrogata est; sed ideo reprobatam fuisse, quia ad justitiam pariendam infirma erat & inutilis, eamque ob causam ipsius loco substitutam esse legem aliam meliorem & efficaciorum, nimirum Evangelicam.

Obj. 2°. Ita præcipit Deus: *Anima quæ peccaverit... pro peccato suo offeret arietem & dabit eum Sacerdoti... qui rogabit pro eo coram Domino, & dimittetur illi pro singulis quæ facienda peccavit.* (Levit. 6. v. 2. & seq.) Ergo veteris Legis sacrificia vim habuerunt peccata remittendi, ac proinde fuerunt Sacramenta strictè sumpta.

Resp. Neg. consq. Hæc enim & similia Scripturæ verba duplici modo possunt intelligi. 1°. Scilicet eo sensu quod veteris Legis sacrificia peccatum remitterint, non virtute sibi divinitus insitâ, sed propter adjunctam offerentium fidem & pietatem, ex qua suam omnem efficaciam mutuabantur. *Pro peccatis,* ait S. Thomas, *offerebantur sacrificia quædam in veteri Lege, non quia ipsa sacrificia à peccato emundarent; sed quia erant quædam protestationes fidei quæ à peccato mundabant.* (1. 2. quæst. 103. art. 2. in corp.) Si enim hæc sacrificia peccatum virtute sibi divinitus adjuncta delevisent, quomodo dicere potuisset Apostolus: *Impossibile est sanguine taurorum & hircorum auferri peccata.* (Heb. 10. 14.)

2°. Objecta Scripturæ verba accipi possunt de remissione peccati quoad poenam temporalem duntaxat, legalemque immunditiam, ex qualicumque legis infractione exortam; non de remissione quoad culpam & poenam æternam. Scilicet concilianda

sunt pauca hæc Scripturarum loca, quæ ceremoniis legalibus vim aliquam tribuere videntur, ad obtinendam peccatorum veniam, cum innumeris aliis quibus disertè pronuntiatur totam legem infirmam fuisse & inutilem; inquinatos quidem sanctificare ad emundationem carnis, non potuisse tamen veteris Legis hostias, juxta conscientiam perfectum facere servientem. (Heb. 9. v. 9. & 13.) Quæ testimonia cum objecto loco stare non poterunt, nisi eum alterutro quem exposuimus modo interpreteris.

Obj. 3°. Ex nostra sententia duo sequuntur absurdum; 1°. scilicet ritus à Deo præscriptos non majorem vim habuisse, quam eos qui à privato quolibet ad testandam fidem suam pro suo arbitrio potuissent adhiberi; 2°. efficacior in veteri Testamento fuisse virtutem fidei, quam in novo; siquidem in veteri fides absque Sacramento justificasset, quod in novo non efficit, saltem ut plurimum nisi ope Sacramentorum.

Resp. ad primum, ritus lege præscriptos, ex se vique præcepti divini majorem non habuisse efficaciam, quam ritus ad privatorum arbitrium adhibitos; homines tamen qui ritibus lege sancitis ex pietate obtemperabant, humilitatis & obsequii meritum esse consecutos, quo ii caruissent qui fidem suam signis privatis, ex proprioque arbitratu institutis declarassent.

Resp. ad secundum, eandem semper fuisse virtutem fidei apud Deum, qui neque personarum acceptor est, neque temporum: verum fides in novo Testamento plurimis excitatur & nutritur adjumentis, quæ in veteri defuerunt. 1°. Enim fides quæ ante Christi adventum fuit paucorum, non multo communior est. 2°. Qui olim ex fide vivebant, non ideo minus tenebantur quæcumque lex imperabat observare. Hæc autem ita gravia fuerunt & onerosa, ut ea S. Petrus vocaverit iugum quod neque patres nostri, inquit, neque nos portare potuimus. (Ad. 15. 10.) Nunc autem pau-

rioribus & facilioribus Sacramentis fides subjicitur. Circumcisioni non inditam fuisse à Deo vim delendi peccati originalis ostendimus in Tractatu de Baptismo.

PROPOSITIO IV.

In Lege nova sunt Sacramenta strictè proprièque dicta, & quidem numero septem, nec plura nec pauciora: nimirum Baptismus, Confirmatio, Eucharistia, Pœnitentia, Extrema Unctio, Ordo & Matrimonii Sacramentum.

Annotandum est tantam esse Pseudo-Reformatorum de Sacramentorum novæ Legis numero varietatem & inconstantiam, ut vix credibilis videretur, nisi ratio simul & experientia docerent, ubi semel à fidei veritate discessum est, nihil firmum, nihil stabile esse posse: hæc autem apud Lutheranos & Calvinistas communis hodie est sententia, duo tantum esse Legis Evangelicæ Sacramenta, Baptismum & Eucharistiam. Qua in re etiam fucum faciunt, nullumque reipsà admittunt Sacramentum propriè strictèque dictum. Apud eos enim solemne est, Sacramentis ex institutione divina non illigatam esse vim gratiæ conferendæ, quam soli fidei tribuunt; cum autem hæc efficacia ad rationem Sacramenti strictè accepti pertineat, nullum reipsà agnoscunt hujusmodi, quamvis Baptismum & Eucharistiam, seu, ut aiunt, Cœnam, admittere videantur. Iis prænotatis,

Prob. nostra propositio ex Scriptura, ad cujus auctoritatem continuo provocant Pseudo-Reformati: Sacramentum propriè strictèque dictum, est ritus sensibilis ex institutione divina vim habens gratiæ conferendæ: atqui, teste Scripturâ, Baptismus, Confirmatio, &c. 1°. sunt ritus sensibiles; in Baptismate enim est aquæ perfusio, & Sanctissimæ Trinitatis invocatio, ut patet ex iis Christi verbis:

Euntes docete omnes gentes, Baptizantes eos in nomine Patris, & Filii, Spiritus Sancti. (Matth. 28. 19.) In Confirmatione est manuum impositio. Samaritanis enim per Philippum baptizatis Petrus & Joannes imponebant manus, ... & accipiebant Spiritum Sanctum. (Act. 8. 17.)

In Eucharistia species panis & vini externæ, factâ consecratione, remanent. Hanc enim sic instituit Christus: *Accipit Jesus panem & benedixit ac fregit, deditque Discipulis suis, & ait: accipite & comedite; hoc est corpus meum: & accipiens calicem gratias egit & dedit illis dicens: bibite ex hoc omnes, hic est enim sanguis meus ... Hoc facite in meam commemorationem.* (Matth. 26. v. 26. 27. 28. & Luc. 22. 19.) In pœnitentia est absolutio Sacerdotis, juxta illud Christi: *Quæcumque alligaveritis super terram, erunt ligata & in celo; & quæcumque solveritis super terram, erunt soluta & in celo.* (Matth. 18. 18.) In Extrema Unctione reperitur oratio & unctio. Sic enim describitur: *Infirmatur quis in vobis? inducat Presbyteros Ecclesiæ, & orent super eum, ungentes eum oleo in nomine Domini.* (Jacob. 5. 14.) In Ordinatione adhibentur manuum impositio & oratio: nam primos Diaconos legimus eo ritu solemniter institutos: *Hos statuerunt ante conspectum Apostolorum & orantes imposuerunt eis manus.* (Act. 6. 6.)

Aqui perfusio aquæ & invocatio Sanctissimæ Trinitatis in Baptismate; impositio manuum in Confirmatione & Ordinatione; species panis & vini in Eucharistia: absolutio Sacerdotis in Pœnitentia; oratio & unctio in Extrema Unctione; hæc omnia, inquam, sunt sensibus obvia; ergo 1°. Baptismus, Confirmatio, &c. ex Scriptura sunt ritus sensibiles.

2°. Teste eadem Scripturâ, vim habent gratiæ conferendæ sibi adjunctam. Illis enim ritibus vis inest gratiæ infundendæ, quibus tanquam causis efficacibus, Scriptura adscribit peccatorum remissionem Spiritus Sancti illapsam, vitæ æternæ

consecutiones, denique gratiam proprio nomine expressam: atqui Scriptura 1°. Baptismati, Pœnitentiæ, & Extremæ Unctioni, tanquam causis efficientibus tribuit peccatorum remissionem; Baptismo quidem his verbis: *Baptizetur unusquisque vestrum,* ait S. Petrus, *in remissionem peccatorum vestrorum.* (Act. 2. 38.) Pœnitentiæ eundem effectum adscribit Christus: *Accipite Spiritum Sanctum, quorum remisistis peccata, remittuntur eis.* (Joan. 20. v. 22. & 23.) Idem de Extrema Unctione testatur S. Jacobus; de infirmo enim ipsam accipiente dicit: *Et si in peccatis sit, remittentur ei.* 2°. Confirmationi Scriptura attribuit Spiritus Sancti in fideles illapsam: *Petrus & Joannes imponebant eis (Samaritanis) manus, & accipiebant Spiritum Sanctum.* (Act. 8. 17.) 3°. Eucharistia conferri vitam æternam ita declarat Christus: *Quæ manducat meam carnem, & bibit meum sanguinem, habet vitam æternam, ... in me manet & ego in illis.* (Joan. 6. 55. & 57.) 4°. Ordinationi vindicatur gratiæ impertiendæ virtus: *Noli negligere,* ait Paulus, *gratiam quæ in te est, quæ data est tibi ... cum impositione manuum Presbyterii.* (1. Tim. 4. 14.) Ergo 2°. Baptismus, Confirmatio, &c. juxta Scripturam conferendæ gratiæ vim habent sibi annexam.

3°. Tandem virtutem illam habent ex institutione divina, ut indè satis manifestum est, quod nulla res creata possit, nisi ita volente & institente Deo, gratiæ conferendæ instrumentum efficace esse, ergo Baptismus, Confirmatio, Eucharistia, Pœnitentia, Extrema Unctio, Ordinatio, docente Scripturâ, totidem sunt Sacramenta propriè strictèque dicta.

Quod spectat ad Matrimonii Sacramentum, licet illud ex Scripturis demonstrari forè non possit, Hæreticos tamen nihil juvat hoc Scripturæ silentium. Verum enim & propriè dictum esse Matrimonii Sacramentum, ex traditione suo in loco probabitur; ea vero non minus est verbum Dei,

quam oracula in Novo Testamento consignata.

Alia sunt argumenta, & quidem gravissima, quibus confirmari potest nostra propositio: sed ea prætermittimus quia oportunius afferentur, cum de singulis seorsum Sacramentis disputabimus. Hoc unum addam, scilicet Concilium Tridentinum aduersus recentiores Hæreticos ita pronuntiare: *Sed quis dixerit Sacramenta novæ legis... aut esse plura, vel pauciora quam septem, videlicet Baptismum, Confirmationem, &c. anathema sit. (Sess. 7. de Sacram. in gen. can. 1.)*

Solvuntur objecta.

Objiciunt 1°. Hæretici: Nullibi reperitur in Scriptura septenarius ille Sacramentorum numerus; ergo merum est figmentum.

Resp. 1°. Hoc argumentum aduersus Hæreticos facile retorqueri: Nullibi in Scriptura disertè declaratur Sacramenta duo vel tria esse; ergo si contra Scripturam peccamus, dum septem esse novæ Legis Sacramenta contendimus, pari jure accusandi sunt Lutheriani & Calvinistæ, qui duo vel tria admittunt. Præterea ab illis quærimus cur quatuor esse Evangelia credant, cum in sacris Litteris nullibi expresse declaratum fuerit: utrum quatuor sint, an plura; inutilis est igitur illa Hæreticorum argutiâ.

Resp. 2°. Neg. conseq. Quamvis enim septenarius ille numerus expressis vocibus in Scriptura non legatur, totidem nihilominus esse novæ Legis Sacramenta constat ex verbo Dei scripto vel tradito, ut apertis ostendamus testimoniis, ubi singula speciatim perlustrabimus Sacramenta.

Objiciunt 2°. septenarium Sacramentorum numerum antiquos Patres latuisse. Justinus, inquit, in Apologia ad Antonium quæ secunda dicitur, Baptismatis & Eucharistiæ mentionem facit nullumque aliud Sacramentum commemo-

rat. Tertullianus Baptismi quidem & Eucharistiæ meminit; de ceteris autem Sacramentis prorsus tacet. (*Lib. 4. contra Marcionem, cap. 34.*) Cyrillus Hierosolymitanus suis in Catecheticis, de tribus tantum disserit, scilicet in prima & secunda, de Baptismo; in tertia, de sacro Chrismate, sive Confirmatione; in quarta, de Eucharistia. Numquid autem in opere ipso ubi fidei Christianæ rudimenta exponit, de tribus duntaxat Sacramentis sermonem habuisset, si plura novisset? S. etiam Ambrosius grande volumen de Sacramentis scripsit, quod sic concludit: *Ergo accepisti de Sacramentis plenissimè; cognovisti omnia.* (*Tom. 2. pag. 381. edit. BB.*) Atqui tamen nonnisi de tribus Sacramentis verba facit, nimirum de Baptismo, Confirmatione, & Eucharistia; plura igitur minimè noverat: undè colligunt Heterodoxi septenarium Sacramentorum numerum esse recens novumque inventum.

Resp. Laudatos Patres duo vel tria duntaxat Sacramenta non ideo commemorasse, quod plura non admiserint; sed quod ita postularet suscepti operis ratio. Duabus potissimum calumniis Christianos lacebabant impii Gentiles, nempe quod maleficâ quâdam superstitione suæ Religioni initiarentur, in suisque conventiculis trucidatorum infantium carnibus inmaniter vescerentur: quas accusationes ut repellat Justinus, agit tum de Baptismo quò Christianæ fidei initiantur homines, tum de Eucharistia, ut probe Fideles in Ecclesiam convenientes, non carnibus humanis vesci, sicut mentiebantur infideles, sed corporis & sanguinis Christi fieri participes; de reliquis vero Sacramentis nihil opus erat ut loqueretur, quia in Apologia pro Christianis elaborata, ea tantum refellit quæ objiciebantur.

Tertullianus autem Baptismi tantum & Eucharistiæ meminit, quia eo loci ipsius institutum non est singula recensere Sacramenta: Marcionis enim

errorum refellit, qui ad Baptizum & Eucharistiam non admittendos esse contendebat, matrimonio quod damnabat conjunctos. *Si omnino negas inquit, permitti divortium à Christo, quomodo tu nuptias dirimis, nec conjuges marem & faminam, nec alibi conjunctos ad Sacramentum Baptismi & Eucharistiæ admittens, nisi inter se conjuraverint adversus fructum nuptiarum?* (*Advers. Marc. Lib. 4. cap. 34. pag. 450. Edit. Rigat. ann. 1675.*)

Quod spectat ad Ambrosium, inter eruditos non constat librum qui de Sacramentis inscribitur, ipse esse opus genuinum; sed esto illius autor fuerit, numquid omnium Sacramentorum tractationem susceperat? Nequaquam; sed eorum tantum quæ edoceri oportuit Neophytos, seu recens baptizatos, tria autem duntaxat, scilicet Baptizum, Confirmationem, & Eucharistiam à Neophytis cognosci necesse erat, quæ tunc simul conferebantur, ut ipse testis est. (*Lib. 3. de Sacram. cap. 2.*) Nulla igitur erat necessitas de aliis Sacramentis differendi. Itaque cum ait Autor se de Sacramentis *plenissime tractasse*, illud de iis intelligendum est, quorum notitia ad recens baptizatos propriè pertinebat, & quæ explicanda susceperat. Eadem valet responsio in gratiam S. Cyrilli, qui in suis Catechesibus Neophytos sibi sumperat instituendos.

Obj. 3°. cum Calvino: S. Augustinus duo tantum Sacramenta enumerat, Baptizum & Eucharistiam: *Christus Sacramentis numero paucissimis, observatione facillimis, significatione præstantissimis, societatem novi populi colligavit, sicut est Baptizus... & communicatio corporis & sanguinis Domini.* (*Ep. 54. ad Januarium, n. 1.*) *Quædam pauca (signa) inquit S. Doctor, pro multis, eademque factu facillima, & intellectu augustissima... ipse Dominus & Apostolica tradidit disciplina, secuti est Baptismi Sacramentum, & celebratio cor-*

poris & sanguinis Domini. (*Lib. 3. de doctrina Christiana, cap. 9.*) Numquid autem verisimile est, septenarium Sacramentorum numerum ab Augustino fuisse prætermittendum, si totidem in Ecclesia extitissent?

Resp. S. Augustinum ex omnibus Sacramentis ea seligere in exemplum, quæ suo instituto magis erant accommodata; neque ut singula peralstraret suum propositum exigere. Ostendere enim voluit Sacramenta novæ Legis sanctiora esse, & augustiora Sacramentis veteris Legis, idque probat exemplo Baptismatis & Eucharistiæ quæ magis eminent. Hæc S. Doctoris loquendi ratio, *Sicuti est Baptizus, sicuti est celebratio corporis & sanguinis Domini*, satis demonstrat eum ex omnibus Sacramentis quædam in exemplum proferre, non autem singulorum texere catalogum: atqui nonnulla Sacramenta in exemplum affere, profecto non est alia excludere.

Præterea aliorum Sacramentorum variis locis, datâ occasione, meminit Augustinus. Docet, v. g. sicut Baptizum, ita & Ordinationem non iterari, *de ipso Sacramento fiat injuria.* (*Lib. 2. adversus Parmenianum, cap. 13. n. 8.*) *Sacramentum Chriſmatis*, inquit, sive Confirmationis... *sacro-sanctum est, sicut ipse Baptizus.* (*Lib. 2. contra litteras Petiliani, cap. 104. n. 239.*) Denique *Matrimonium*, inquit, *quod pertinet ad populum Dei, est etiam in Sacramentorum sanctitate.* (*Lib. de bono conjugali, cap. 24.*) Augustinum igitur turpiter calumniatur Calvinus.

Obj. 4° Ablutio pedum verum est novæ Legis Sacramentum; ergo Sacramenta plura sunt, quam septem.

Resp. Neg. ant. Ecclesiam enim pedum lotionem non habuisse ut Sacramentum patet, tum ex fixo definitoque septem Sacramentorum numero; tum ex eo quod nec Concilia, nec libri rituales, nec Catecheses Ecclesiasticæ, in quibus Aposto-

lica Traditio & doctrina continetur & exponitur, hunc ritum in Sacramentorum numero unquam repositurum.

Inst. 1°. Ritus ille veri Sacramenti dignitatem sibi vindicat, qui signum est sensibile; qui annexum habet Christi præceptum; qui gratiæ promissionem continet: atqui lotio pedum 1°. signum est sensibile, ut fati liquet; 2°. adjunctum habet Christi præceptum, & *vos debetis*, inquit Christus, *alter alterius lavare pedes*: (Joan. 13. 14.) 3°. gratiæ promissionem continet, *si non laveris te*, ait Christus Petro, *non habebis partem mecum*. (Ibid. 8.)

Resp. Neg. min. quoad secundam & tertiam partem. Et 1°. quidem lotio pedum non fuit à Christo præcepta; hanc enim si imperasset, Ecclesia ubique & constanter observasset: atqui tamen nec universalis nec perpetuus fuit in Ecclesia hujusmodi lotionis usus, etiam prioribus sæculis. *Romana Ecclesia*, inquit S. Ambrosius, vel alter quilibet antiquus autor, *hanc consuetudinem non habet ut pedes lavet*. (Lib. 3. de Sacram. cap. 1. n. 5.) Hæc igitur verba, *vos debetis alter alterius lavare pedes*, non sunt ad litteram accipienda, sed metaphoricè, nimirum de caritatis & humilitatis præcepto; ita ut quisquis animo comparatus esse debeat, ad vilissima quæque ministeria in fraternæ caritatis testimonium exercenda, ad humilitatemque Christi imitandam. *Exemplum enim dedi vobis*, inquit, *ut quemadmodum ego feci vobis, ita & vos faciatis*. *Non est servus major Domino suo, neque Apostolus major est eo qui misit illum*. (Joan. 13. v. 15 & 16.)

2°. His verbis, *nisi laveris te, non habebis partem mecum*, non continetur gratiæ promissio; sed damnationis æternæ comminatio, in pœnam contumaciæ: si enim jubenti Christo per nacitæ restitisset Petrus, æternâ hereditate indignum sese rabiisset; ergo pedum lotio neque à Christo

præcepta fuit, neque adjunctam habet gratiæ promissionem.

Inst. 2°. Ille ritus est novæ Legis Sacramentum, quem S. Bernardus expressè vocat *Sacramentum*: atqui S. Bernardus lotionem pedum appellat *Sacramentum*. (Serm. in Cœnam Domini, n. 4. tom. 1. pag. 891.) Ergo, &c.

Resp. Dist. maj. Quem S. Bernardus vocat Sacramentum propriè & strictè sumptum, conc. maj. quem vocat Sacramentum latè & sumptum pro signo rei sacræ, neg. maj. dist. pariter min.

Porro S. Doctor Sacramenti nomen latiori sensu hic usurpat, id est, rei sacræ signo, nimirum vel interioris munditiæ, quæ ad Eucharistiam accedentibus necessaria est; vel caritatis & humilitatis quas designat lotio pedum. Hujus enim sermonis exordio, Mysteria passionis de quibus verba facit, appellat *Sacramenta*: *Tanta vis est*, inquit, *Sacramentorum eorum quæ diebus istis recoluntur, ut possint ipsa quoque lapideâ scindere corda*. . . . *multa quidem sunt Sacramenta*: atqui Mysteria quorum recolitur per Hebdomadam sanctam memoria, non sunt Sacramenta, nisi juxta latiore hujus nominis significationem; cum ergo S. Bernardus pedum lotionem Sacramentum vocat, hanc appellationem generaliori tantum sensu, nempe pro signo rei sacræ, accipit.

Inst. 3°. Ibidem hæc habet S. Bernardus: *Multa sunt Sacramenta, & scrutandis omnibus hora non sufficit: . . . de tribus itaque Sacramentis quæ scitis sunt congrua huic tempori*, (Baptismo nimirum, Eucharistiâ & lotionem pedum) dicendum erit.

Undè sic disputatur: S. Bernardus lotionem pedum cum Baptismate & Eucharistia comparat: ergo eam habuit ut Sacramentum propriè dictum.

Resp. dist. ant. Comparat quoad aliqua, conc. ant. quoad omnia, neg.

Itaque S. Doctor Baptismum, Eucharistiam & lotionem pedum simul comparat, quoad aliqua

tantum, id est, quatenus in ratione generica signi sacri conveniunt. Nequaquam. Autem hæc tria in omnibus ita contulit, ut iis indiscriminatim Sacramenti propriè dicti dignitatem adscribere voluerit. Quantum ab illa mente, abfuerit ex eo satis manifestum est, quod in suis passim operibus de Baptismate & Eucharistia præclare dixerit, eorumque virtutem magnificè prædicaverit; contra vero semel tantum de ablutione pedum sermonem habeat, & quidem occasione sumptâ ex Cœnâ Dominica.

Inst. 4°. S. Doctor ibidem docet in ablutione pedum aliquid latere, quod est necessarium ad salutem, quando sine eo nec ipse Petrus partem haberet in Regno Christi & Dei. Addit etiam, ad diluenda peccata quæ non sunt ad mortem, id est, venialia tantum, ablutionem istam pertinere.

Undè sic urgetur difficultatem: Ille in ablutione pedum agnoscit veri Sacramenti rationem & efficaciam, qui asserit sub illa latere aliquid ad salutem necessarium, eamque ad diluenda peccata venialia pertinere: atqui de lotionem pedum hæc duo S. Bernardus affirmat; ergo in eo Sacramenti propriè dicti rationem & efficaciam agnoscit.

Resp. Neg. maj. 1°. Enim licet pedum ablutio non sit Sacramentum propriè dictum, verè tamen dici potest sub ea latere aliquid ad salutem necessarium, quia caritatis & humilitatis signum est, sine quibus nemini in celum patet aditus. Insuper ait quidem S. Doctor pedum ablutionem quoddam esse involucrem, sub quo lateat aliquid ad salutem requisitum; sed Nequaquam dicit per eam, veluti causam efficacem, conferri illud necessarium; quâ tamen conditione opus est ad Sacramenti propriè dicti rationem.

2°. Ex eo quod dixerit S. Bernardus, lotionem pedum ad diluenda peccata venialia pertinere, inferri non potest eum in hac ceremonia verum agnovisse Sacramentum, Oratio enim Dominica

nonne pertinet ad peccatorum venialium remissionem? Atqui tamen nemo putaverit eam esse veri nominis Sacramentum. Præterea si persuasum habuisset S. Doctor, pedum ablutionem esse novæ Legis Sacramentum propriè dictum, numquid tantummodo dixisset, eam ad diluenda peccata veniali pertinere? Nonne potius affirmasset per eam, tanquam causam efficientem, deleri huiusmodi peccata? Nonne Fideles frequens hortatus esset, ut illud Sacramentum non semel duntaxat per annum, cum Cœnâ Dominica celebratur, at sæpissimè adhiberent ad eluenda peccata venialia?

DISSERTATIO III.

De materia & forma Sacramentorum

SACRAMENTA variis constant partibus, ex. g. in Baptismate occurrunt aqua & verba, ego te baptizo in nomine, &c. In Confirmatione unctio chrismatis, cum manuum impositione, & oratione conjuncta; in Eucharistia panis & vinum, verbaque à Christo præscripta: hoc est corpus meum; hic est sanguis meus. Jam dudum autem usus obtinuit, ut ex iis partibus aliæ materia, aliæ forma Sacramenti vocarentur. Licet voces illæ suam Peripateticæ Philosophiæ debeant originem, rebusque tantum corporeis propriæ sint, Sacramentis tamen satis aptè fuerunt accommodatæ. Verba nimirum se habent quoad elementum in Sacramentis adhibitum, sicut forma quoad materiam physicam. In composito enim naturali forma materiam intra certam entis speciem restringit, eique confert quiddam habet perfectionis: ita in Sacra-